

مقدمه‌ای بر

تحلیل محتوای کمی و کیفی

پدیدآورندگان:

فرشاد عامری فر

(دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی)

رضا عقیلی

(دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی)

سرشناسه	: عامری فر. فرشاد، ۱۳۵۸-
عنوان قراردادی	: محتوای کمی و کیفی
عنوان و نام پدیدآور	: مقدمه‌ای بر تحلیل محتوای کمی و کیفی / پدیدآورندگان فرشاد عامری فر
رضا عقیلی	
مشخصات نشر	: شیراز: شهر راز، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری	: ۲۰۴ ص. جدول
شابک	: ۳۰۰۰۰۰ ریال: ۳-۱-۹۱۲۹۷-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: تحلیل محتوا
موضوع	: تحقیق -- روش‌شناسی -- راهنمای آموزشی
موضوع	: تحقیق کیفی -- روش‌شناسی
موضوع	: تحقیق کمی -- روش‌شناسی
شناسه افزوده	: رضا عقیلی، ۱۳۲۰-
رده‌بندی کنگره	: ۹۳ / ۹۴ م ۱۳۰۷
رده‌بندی دیویی	: ۴۱ / ۴۰۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۲۰۸۴۴۹
www.ino.ir	

ISBN 978-600-91297-1-3

9 786009 129713

شیراز: خیابان ۷ تیر فرعی هدایت پلاک ۱۶۶ طبقه اول واحد ۴ تلفن: ۱۶۲۷۳۰، ۹۱۷۰

.....
مقدمه‌ای بر تحلیل محتوای کمی و کیفی
فرشاد عامری فر، رضا عقیلی

نوبت و سال چاپ: اول / ۱۳۹۷ / شمارگان: ۱۰۰ نسخه
صفحه‌آرا: زهرا امین بیطرف، مهدی متینی فر
طراح جلد: محمدعلی رحیمی
چاپ و صحافی: مهر
قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

آماده‌سازی پیش از چاپ: موسسه بنیان مطالعات پدیده مهرآیین پارس

فهرست

۱۳	 پیشگفتار
۱۵	 مقدمه
۱۹	 فصل اول
۲۱	 اهداف فصل اول
۲۲	 تعریف علم و انواع روش های تحقیق کمی و کیفی
۲۲	 طبقه بندی روش های پژوهشی:
۲۳	 الف- پژوهش کمی
۲۴	 ب- پژوهش کیفی
۲۹	 پ- رویکرد ترکیبی mixed method approach
۳۲	 مقایسه رویکرد کمی و کیفی در تحقیق
۴۵	 تاریخچه تحلیل محتوا
۵۶	 مروری بر تعریف تحلیل محتوا
۵۷	 تعریف تحلیل محتوا
۶۰	 اهمیت و ویژگی های تحلیل محتوا
۶۱	 نقاط قوت و ضعف تحلیل محتوا
۶۱	 نقاط قوت تحلیل محتوا
۶۲	 نقاط ضعف تحلیل محتوا
۶۳	 از تحلیل محتوا می توان برای حداقل سه دسته کلی از مسائل پژوهشی استفاده کرد:
۶۳	 انواع تحلیل محتوا
۶۴	 ۱- تحلیل محتوای کمی در برابر تحلیل محتوای کیفی
۶۶	 دیدگاه کلی درباره تحلیل محتوای کمی و کیفی
۶۸	 وجه تمایز تحلیل محتوای کمی و کیفی
۷۰	 ۲- تحلیل محتوای آشکار در برابر تحلیل محتوای پنهان

۳- تحلیل محتوای استقرایی در برابر تحلیل محتوای قیاسی	۷۲
طرح های تحلیل محتوا	۷۵
۱- توصیف ویژگی های پیام	۷۷
۱-۱- تحلیل محتوای متن و مقایسه یافته ها با اطلاعات دیگر	۷۷
۱-۲- مقایسه پیام ها در طول زمان	۷۸
۱-۳- مقایسه پیام ها در موقعیت های مختلف	۷۸
۱-۴- مقایسه پیامهای تولید شده برای مخاطبان متفاوت	۷۸
۱-۵- تحلیل بین نسبی	۷۸
۱-۶- مقایسه پیامهای تولید شده توسط چند منبع فرستنده یا تولید کننده پیام متفاوت	۷۸
۱-۷- مقایسه محتوا با برخی الگوهای عملی	۷۸
۲- بررسی علل ارتباط	۷۹
۲-۱- مقایسه مستقیم بین اطلاعات و رفتار و مباحثات مستقل رفتار	۸۰
۲-۲- ارتباط غیر مستقیم بین رفتار نمادی و دیگر اشکال رفتاری	۸۱
۲-۳- رابطه بیان نمادها در محتوا و ارزش ها، استارها، انگیزه ها و علایق همان منبع در گذشته	۸۱
۳- بررسی آثار پیام:	۸۱
۴- فنون تحلیل محتوا	۸۲
۴-۱- بررسی حضور و غیاب نمادهای مهم	۸۲
۴-۲- تحلیل احتمال وقوع	۸۲
۴-۳- تحلیل ارزشیابی	۸۳
۵- موارد کاربرد تحلیل محتوا	۸۳
نحوه ارائه پیام در تحلیل محتوا	۸۵
۱- تحلیل فنون اقناع (persuasion)	۸۵
۲- تحلیل سبک	۸۶
خلاصه ی فصل اول	۸۷

۸۸	سوالات فصل اول
۸۹	فصل دوم
۹۱	اهداف فصل دوم
۹۲	طرح تحقیق تحلیل محتوای کمی
۹۴	ویژگیها و شروط تحلیل محتوای کمی
۹۵	۱- عینی بودن
۹۵	۲- نظام مند بودن
۹۵	۳- آشکار بودن
۹۵	۴- کمی بودن
۹۹	فرآیند تحلیل محتوای کمی
۹۹	(۱) تعریف محتوای مربوطه
۱۰۲	(۲) تعریف عملیاتی مفاهیم
۱۰۳	(۳) نوشتن دستورالعمل کدگذاری، کدنام و تهیه فرم ثبت
۱۰۴	(۴) مشخص کردن جامعه آماری و نمونه گیری
۱۰۵	(۵) آموزش کدگذاران و محاسبه قابلیت اعتماد آزمایش
۱۰۶	(۶) کدگذاری و ثبت داده ها توسط کدگذاران
۱۰۶	(۷) محاسبه قابلیت اعتماد نهایی
۱۰۹	(۸) حجم نمونه برای محاسبه قابلیت اعتماد
۱۰۹	(۹) سطح مطلوب قابلیت اعتماد
۱۱۰	(۱۰) تحلیل و گزارش نتایج تحقیق
۱۱۱	مراحل تحلیل محتوای کمی
۱۱۱	بیان مسئله و تعیین اهداف تحقیق
۱۱۱	تعیین پرسش و فرضیه سازی
۱۱۱	مرور متن و منابع و انتخاب نمونه مورد نظر

تعریف موضوع	۱۱۱
تعریف مقوله ها	۱۱۲
تهیه شیوه نامه کد گذاری	۱۱۲
کد گذاری مقولات	۱۱۳
جمع آوری یافته ها و آرایه تفسیر و روایی و پایداری روش	۱۱۴
آرایه پیمه نماد	۱۱۴
واحد مای تحلیل	۱۱۴
واحد تحال	۱۱۴
مقوله تحلیل	۱۱۵
مهمترین شیوه های دسی تحلیل محتوا	۱۱۵
۱. تحلیل ارزشیابی:	۱۱۵
۲. روش تحلیل احتمال وقوع	۱۱۶
۳. ارسال محرک و تحلیل عکس العمل	۱۱۶
۴. تحلیل بیان و صوت	۱۱۶
۵. تحلیل تصویری	۱۱۷
روش های متداول در تحلیل کتب درسی	۱۱۷
الف) شاخص تعیین سطح خوانایی فلش	۱۲۰
ب) شاخص تعیین خوانایی گانینگ فوگ	۱۲۲
ج) شاخص خوانایی کلوز	۱۲۳
د) فرمول خوانایی پاور، سامنر، کرل	۱۲۴
و) فرمول خوانایی فلش، کین کید	۱۲۵
ن) روش تعیین ضریب درگیری ویلیام رومی	۱۲۵
الف. ارزشیابی متن	۱۲۶
ب. ارزشیابی تصاویر و اشکال	۱۲۸

۱۲۸.....	ج) ارزشیابی سؤالات
۱۳۰.....	تجزیه و تحلیل محتوا (کد گذاری و نحوه جمع آوری داده‌ها) با نرم افزار
۱۳۳.....	کنترل و صحت کد گذاری کد گذاران
۱۳۴.....	پایایی و روایی تحقیق
۱۳۶.....	روایی
۱۳۶.....	آزمون های آماری
۱۳۸.....	نمونه ی، حلم از روش تحقیق کمی
۱۴۶.....	خلاصه فصل دوم
۱۴۷.....	سؤالات فصل سوم
۱۴۹.....	فصل سوم
۱۵۱.....	اهداف فصل سوم
۱۵۲.....	تاریخچه
۱۵۳.....	تعریف تحلیل محتوای کیفی
۱۵۴.....	هدف از انجام تحلیل محتوای کیفی
۱۵۴.....	سه رویکرد به تحلیل محتوای کیفی
۱۵۷.....	الف) استقرا در تحلیل محتوای کیفی (عرفی)
۱۵۸.....	سازماندهی اطلاعات
۱۶۱.....	گزارش تحقیق
۱۶۱.....	نقد رهیافت استقرا در تحلیل محتوای کیفی
۱۶۲.....	ب) قیاس در تحلیل محتوای کیفی (جهت دار)
۱۶۳.....	سازماندهی اطلاعات
۱۶۴.....	گزارش تحقیق
۱۶۶.....	نقد رهیافت قیاسی در تحلیل محتوای کیفی
۱۶۸.....	تحلیل محتوای تلخیصی (کمی - کیفی)

تعریف مفاهیم اساسی در تحلیل محتوای کیفی	۱۶۹
محتوای آشکار یا پنهان	۱۶۹
واحد تحلیل	۱۷۰
ساده سازی	۱۷۱
رمزها	۱۷۱
منطقه محتوایی	۱۷۱
مقوله	۱۷۱
تم	۱۷۲
تفاوت تحلیل محتوای کمی در حین تحلیل	۱۷۴
منطق و شرایط تحلیل محتوای کیفی	۱۷۶
شرایط کلی تحلیل محتوای کیفی	۱۷۶
فرآیند تحلیل محتوای کیفی	۱۷۸
مرحله (۱)	۱۷۹
مرحله (۲) تعریف واحد تحلیل	۱۸۰
مرحله (۳) تکوین مقوله ها و یک طرح رمز گذاری	۱۸۰
مرحله (۴)	۱۸۱
مرحله (۵) رمز گذاری همه متن	۱۸۲
مرحله (۶) ارزیابی کردن انسجام کد گذاری	۱۸۲
مرحله (۷) استخراج نتایج از داده های رمزی	۱۸۳
مرحله (۸) گزارش روش و یافته هایتان	۱۸۳
قابلیت اطمینان در تحلیل محتوای کیفی	۱۸۴
قابلیت اعتبار	۱۸۴
قابلیت اعتماد	۱۸۶
قابلیت اطمینان و قابلیت انتقال	۱۸۷

۱۸۹.....	کاربرد کامپیوتر در تحلیل محتوای کیفی
۱۹۰.....	آموزش نرم افزار تجزیه و تحلیل داده های کیفی: NVivo
۱۹۱.....	مثال
۱۹۱.....	ملاک ساخت قضاوت ربط
۱۹۵.....	خلاصه ی فصل سوم
۱۹۶.....	سوالات فصل سوم
۱۹۷.....	منابع

پیشگفتار

هم‌زمان با رشد علوم و فنون مختلف، کاربرد روش تحلیل محتوا گسترش پیدا کرد. در ابتدا تحلیل محتوا محدود به بررسی پیام‌های ارتباطی بود که در قالب مطبوعات صورت می‌گرفت. ولی با حضور رادیو و متعاقب آن رسانه پر قدرت تلویزیون، این روش به تدریج در تجزیه و تحلیل برنامه‌های رادیو-تلویزیون نیز کاربرد پیدا کرد. هم‌زمان با گسترش بین رسانه‌ای، دامنه تحلیل محتوا از علوم ادبیات به سایر عرصه‌های علوم اجتماعی از جمله علوم سیاسی، ادبیات، تاریخ، جامعه‌شناسی، زبان‌شناسی، روان‌شناسی و روانکاوی نیز کشیده شد و امروز به‌طور گسترده در بیشتر رشته‌های علوم اجتماعی، از قابلیت این روش در شناخت و تجزیه و تحلیل ارتباطات استفاده می‌شود.

کتاب تحلیل محتوای کمی و کیفی از جمله کتاب‌هایی است که به دلیل اهمیت این روش در تحقیقات مختلف انتشار یافته است. همان‌طور که در مقدمه کتاب آمده است، در سال‌های اخیر، به‌منظور آموزش هرچه بهتر این روش و هم‌زمان با اجرای تحقیقات، چندین کتاب و مقاله درباره روش تحلیل محتوا منتشر شده است، اما مؤلف معتقد است که هریک از این آثار با وجود داشتن ارزش، نمی‌توانند هدایت‌گر محقق و دانشجو در اجرای تحلیل محتوای پیام‌های ارتباطی باشند. به همین دلیل نویسنده هدف از نگارش این کتاب را رفع خلأهای موجود در این زمینه معرفی کرده است. این کتاب به معرفی و آموزش روش تحلیل محتوای کمی و کیفی، از طراحی تا گزارش‌نویسی می‌پردازد. در این کتاب، فرآیند

روش تحلیل محتوا یعنی طراحی طرح تحقیق، اجرا و گزارش نویسی، به شکلی منسجم و در ارتباط تنگاتنگ با یکدیگر، همراه با مثال‌های متعدد ارائه شده است. پیش از آن در فصلی جداگانه، مبانی و ویژگی‌های روش شناختی تحلیل محتوا برای کسانی که آشنایی کافی با این روش ندارند، مرور شده است.

www.ketab.ir